

PODSUMOWANIE WARSZTATÓW: „SZKOŁA PO PANDEMII: JAK DO NIEJ WRÓCIĆ?”

Dokument zawiera refleksje młodzieży, ekspertów i obserwatorów zewnętrznych dotyczące powrotu uczniów i uczennic do szkół w wyniku znoszenia obostrzeń pandemicznych i po ustaniu nauki zdalnej.

Trzy słowa/wyrażenia, które kojarzą mi się z powrotem do szkoły, to...:



(Grafika przedstawia przykładową chmurę tagów. Powstała w programie Mentimeter. Zawiera odpowiedzi młodzieży w wieku 11–17 lat na pytanie: „Trzy słowa, które kojarzą mi się z powrotem do szkoły, to...”).

Organizator: Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego

Realizacja: Centrum Edukacji Ekologicznej Hydropolis, Magdalena Duszyńska Flow Szkolenia, Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego

Wrocław, kwiecień 2021

ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU.

Ogólny opis warsztatów.

Blok: nowe technologie. spostrzeżenia szkoleniowców.

Blok: środowisko naturalne. spostrzeżenia szkoleniowców.

Sugestie ogólne młodzieży i obserwatorów zewnętrznych.

Propozycje pracy z uczniami po pandemii z wykorzystaniem nowych technologii.

Reakcja na zdarzenia związane bezpośrednio z pandemią.

Przykładowy powrót klasy do szkoły.

OGÓLNY OPIS WARSZTATÓW.

Młodzież w wieku od 11 do 17 lat wzięła udział w warsztatach: „Szkoła po pandemii: jak do niej wrócić?”. Podczas spotkania młodzież szukała odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób środowisko naturalne i nowe technologie mogą wesprzeć młodych ludzi w radzeniu sobie z pandemią.

Warsztaty składały się z dwóch oddzielnych bloków tematycznych. W ramach pierwszego bloku młodzież szukała odpowiedzi na pytanie dotyczące wpływu środowiska przyrodniczego na sytuację człowieka w pandemii. W ramach drugiego bloku młodzież dzieliła się swoimi doświadczeniami na temat wpływu nowych technologii na ich sytuację w pandemii.

Warsztaty prowadziły ekspertki z: Flow Szkolenia (Magdalena Duszyńska), Centrum Edukacji Ekologicznej Hydropolis (Katarzyna Beker, Edyta Turniak) oraz Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego (Martyna Wilk). W spotkaniu wzięli udział obserwatorzy zewnętrzni, w tym pedagodzy (2 nauczycieli zaangażowanych w projekt EKOCyfryzacja) oraz osoby niezwiązane z oświatą (przedstawiciel WCRS).

Warsztaty odbyły się 24 kwietnia 2021 r. w ramach projektu Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego realizowanego we współpracy z UM Gdańska: „EKOCyfryzacja – partnerstwo dla miast”.

BLOK: NOWE TECHNOLOGIE. SPOSTRZEŻENIA SZKOLENIOWCÓW.

Przed młodzieżą postawione zostały następujące pytania:

Jakich aplikacji używasz?

Gdy myślisz o pandemii w kontekście internetu – jakie masz skojarzenia?

Z czym kojarzą Ci się e-lekcje?

Co musiałoby się zmienić, aby zdalna nauka była dla Ciebie bardziej wartościowa?

Jakich aplikacji używasz?

Z rozmów przeprowadzonych podczas warsztatów wynika, że najbardziej popularne wśród młodzieży aplikacje to: Messenger, YouTube, Whatsapp, Facebook, Instagram. Ponadto właściwie wszystkie osoby korzystają z platformy Discord. Narzędzie powstało jako miejsce do rozmów dla graczy komputerowych, ale młodzież wykorzystuje je do spędzania czasu z kolegami i z koleżankami podczas przerw w e-lekcjach. Discord jest miejscem, w którym młodzież nie tylko rozmawia ze sobą, lecz także realizuje wspólne zainteresowania, np. słucha muzyki.

Gdy myślisz o pandemii w kontekście internetu – jakie masz skojarzenia?

Rozmowy dotyczące odczuć młodzieży na temat roli internetu w pandemii w przeważającej większości wskazywały na poczucie izolacji społecznej. Pojawiały się głosy, że każdy jest „samotną wyspą”, bo

internet daje wprawdzie możliwość kontaktu z drugim człowiekiem, ale jednak sprawia, że interakcje międzyludzkie są niepełne. Wskazywano także na problem niepewnej przyszłości – nie wiadomo, ile jeszcze potrwa pandemia i jak będzie wyglądało życie szkolne po jej ustaniu. Młodzież zauważyła także, że w wielu osobach przebywanie w internecie podczas pandemii wzmocniło strach przed kontaktami osobistymi z drugim człowiekiem.

Z czym kojarzą Ci się e-lekcje?

Młodzież poproszona o opisanie swoich skojarzeń z e-lekcjami odpowiadała: odizolowanie, nuda, więcej czasu wolnego, gorsza nauka, stres, monotoność, śmierć, brak skupienia, brak czasu wolnego, rozpraszenie, trauma, piekło, spanie, półśrodek, samotność, wyniszczenie psychiczne, odosobnienie, zmęczenie, zniechęcenie, rutyna, debile z klasy, jedzenie na lekcjach, brak uwagi, depresja, sztuczność (przytoczone słowa są cytatami z wypowiedzi młodzieży).

Szczególnie dotkliwe są dla niektórych żarty internetowe „śmieszeków klasowych” podczas e-lekcji. Kłopot sprawia też sama konieczność obudzenia się rano i przystąpienie do nauki zdalnej – dzieci nie widzą sensu w podejmowaniu wysiłku edukacyjnego. Brakuje im motywacji, którą byłyby spotkania bezpośrednie nie tylko z uczniami, lecz także z nauczycielami. Jednocześnie młodzież wskazywała, że bardzo chciałaby czuć motywację, ale nie potrafi jej w sobie odnaleźć.

Co musiałoby się zmienić, aby zdalna nauka była dla Ciebie bardziej wartościowa?

Młodzież wskazywała m.in., że niektórzy nauczyciele nie włączają kamerek internetowych, co jest demotywujące, bo widok nauczyciela byłby pomocny w osiągnięciu koncentracji. Młodzież szczególnie niesprawiedliwie odbiera odejmowanie punktów na sprawdzianach za każdą minutę opóźnienia w oddaniu pracy. Jako krzywdzące odbierane są także pozbawione konsekwencji spóźnienia nauczycieli na e-lekcje przy jednoczesnym wyciąganiu konsekwencji względem spóźniających się uczniów. W oczach młodzieży wiele stresu wywołuje postawa niektórych nauczycieli, którzy zakładają złe intencje uczniów, np. mówią na forum klasy, że któryś z uczniów „pajacuje” albo nie podchodzi poważnie do swoich obowiązków. Inne osoby zauważały, że takie podejście może wynikać ze złej komunikacji, którą utrudnia porozumiewanie się za pomocą komunikatorów internetowych. Młodzież wskazywała też, że niektórym bardzo pomaga, gdy nauczyciel kieruje pytania bezpośrednio do nich – nieśmiałe osoby nigdy bowiem same z siebie nie odezwą się podczas e-lekcji.

BLOK: ŚRODOWISKO NATURALNE. SPOSTRZEŻENIA SZKOLENIOWCÓW.

Zajęcia rozpoczęto od porównania obecnego nastroju wszystkich obecnych (uczestników i prowadzących) do obrazków przedstawiających różne stany pogodowe. Stanowiło to punkt wyjścia do wstępnej rozmowy o tym, czy warunki pogodowe i środowisko naturalne wpływają bezpośrednio na nasze samopoczucie.

W dalszej części zajęć młodzieży zadano następujące pytania:

Czym jest ekologia? Co dla Ciebie znaczy to słowo?

Jaki wpływ na ekologię i naturę ma pandemia?

Jak ekologia może nam pomóc wrócić do „normalności”?

Stanowiły one punkt wyjścia do otwartej dyskusji na temat znaczenia postaw ekologicznych w czasie pandemii oraz ich wpływu zarówno na bieżącą sytuację, jak i na przyszłość.

Czym jest ekologia? Co dla Ciebie znaczy to słowo?

W tej części podkreślono, że ekologię można rozumieć na dwa sposoby: jako dział nauki zajmujący się zależnościami między organizmami oraz jako termin odnoszący się do ochrony środowiska i codziennych zachowań mających na celu tę ochronę (bycie „eko”).

„Ekologię” młodzież skojarzyła z takimi hasłami, jak segregacja śmieci, recykling, zdrowy styl życia, przyroda, środowisko naturalne, racjonalne zakupy, oszczędzanie wody, ochrona planety, nauka i dziedzina biologii. Pokazało to dużą świadomość uczestników warsztatów. W rozmowie te zagadnienia zostały rozwinięte i zobrazowane przykładami, m.in. z działalności Centrum Edukacji Ekologicznej Hydropolis. Na szczególną uwagę w refleksjach młodzieży zasługują:

- połączenie ekologii z potrzebą kompromisu i zachowania równowagi w przyrodzie;
- zwrócenie uwagi na fakt, że nadal wiele osób z ich najbliższego otoczenia szkolnego nie przykładają wagę do ochrony przyrody i nie rozumie, że np. śmiecenie jest realnym problemem i że drobne, codzienne wybory każdego człowieka mają znaczenie;
- wyrażenie odczucia, że brak świadomości ekologicznej rówieśników prowadzi do frustracji bardziej świadomych osób;
- zauważenie, że ekologia to również bliskie i często stosowane przez młodzież rozwiązania: używanie opakowań wielorazowych, transport rowerowy lub wymiana ubrań używanych.

Jaki wpływ na ekologię i naturę ma pandemia?

Młodzież samodzielnie zwróciła uwagę zarówno na aspekty negatywne (wzrost produkcji śmieci związany z używaniem maseczek, rękawiczek i opakowań jednorazowych), jak i pozytywne (mniej spalin, mniej podróży). Prowadzące przedstawiły wyniki badań ankietowych „Polski konsument w czasach koronawirusa”, które pokazały, że duża część Polek i Polaków zwróciła się w stronę ekologii i zaczęła się bardziej nią interesować. W czasie dyskusji rozmawiano o tym, że warto wykorzystać ten trend i wyciągnąć z obecnej, trudnej sytuacji tyle dobrego, ile się da.

Jak ekologia może nam pomóc wrócić do „normalności”?

Młodzież wyraziła przede wszystkim potrzebę: przebywania na świeżym powietrzu, uprawiania sportu i kontaktu z naturą, którego brakuje w czasie nauki zdalnej i lockdownu. Wszelkie akcje na świeżym powietrzu mogą wspomóc odbudowywanie relacji w bardziej przyjaznym środowisku niż szkolna sala (w mniejszych grupach, poprzez robienie wspólnie czegoś przyjemnego i efektywnego zarazem, np. zbieranie śmieci na wyznaczonym terenie zielonym). Ponadto młodzież uznała, że działania ekologiczne mogą dawać satysfakcję, a przez to odbudowywać poczucie kontroli i sensu.

SUGESTIE OGÓLNE MŁODZIEŻY I OBSERWATORÓW ZEWNĘTRZNYCH.

Młodzież stwierdziła, że warsztaty były bardzo pomocne – przede wszystkim pozwoliły przyjrzeć się bliżej swoim przemyśleniom i obawom oraz nazwać potrzeby. Uczestnicy wskazali także, że podobne zajęcia warto przeprowadzić dla ich kolegów i koleżanek ze szkół. Jednocześnie młodzież wyraziła opinię, że wielu uczniów chciałoby powtórzyć rok szkolny w trybie stacjonarnym, bo nauka zdalna nie jest dla nich prawdziwą nauką, lecz nieangażującym półśrodkiem.

Młodzież zwracała uwagę na brak integracji z klasą, zwłaszcza w rocznikach, które w czasie pandemii zaczęły nowy etap edukacji. W związku z tym uczniowie wyrazili potrzebę organizowania wspólnych wyjść, choćby na spacer do parku, po to, by mogli nawiązać lub odświeżyć relacje nadszarpnięte przez lockdown.

Obserwatorzy zewnętrzni mówili o konieczności baczniejszego zwracania uwagi na potrzeby uczniów wynikające z sytuacji rodzinnej – wielu uczniów w pandemii doświadczyło śmierci lub ciężkiej choroby bliskiej osoby, co uniemożliwia pełne zaangażowanie się w obowiązki szkolne. Zauważyli także, że szczególną uwagę warto otoczyć maturzystów – niektórzy z nich nie chcą podejmować studiów, bo obawiają się dalszej nauki zdalnej, w której nie widzą sensu.

Obserwatorzy zewnętrzni zasugerowali, że sytuacja pandemiczna i jej wpływ na środowisko może być przyczynkiem do realizowania zadań w mniejszych grupach, co z jednej strony wspomogłoby odbudowanie relacji w mniej przytłaczający sposób niż w przypadku całej klasy jednocześnie, a z drugiej strony zmniejszy frustrację, jaką odczuwają niektórzy uczniowie w związku z trudnymi postawami rówieśników.

Obserwatorzy zewnętrzni zauważyli też, że dojmującym problemem, z którym spotykają się nauczyciele podczas lekcji online, jest panująca cisza. Wskazali, że techniką radzenia sobie z tą trudnością może być kierowanie pytań do konkretnego ucznia lub uczennicy. Młodzież potwierdziła skuteczność tej techniki i ją doceniła – nie tylko pomaga w utrzymaniu koncentracji, lecz także daje szansę na zabranie głosu dzieciom nieśmiałym, które niepytane nie odezwą się na zajęciach.

PROPOZYCJE PRACY Z UCZNIAMI PO PANDEMII Z WYKORZYSTANIEM NOWYCH TECHNOLOGII.

Dzieci spełniają w internecie potrzeby: afiliacji(przynależności)bezpieczeństwa oraz akceptacji i samorealizacji. **Poniżej przedstawiono sposoby zaopiekowania się poszczególnymi potrzebami za pomocą narzędzi komputerowych.**

Potrzeba afiliacji (przynależności)

Jest to główna potrzeba nastolatków, realizowana w internecie za pomocą mediów społecznościowych (np.: Discorda, Instagrama, Messengera) i gier online. Niestety, częstokroć ma miejsce ostracyzm społeczny, np. usuwanie dzieci z grup lub z serwerów Discorda. Jest to spory problem, którego nie widać podczas nauczania zdalnego, ale uczniowie powracający do szkół po pandemii właśnie tego doświadczenia mogą się obawiać.

Jak może pomóc technologia?

Za pomocą narzędzia TUS (Trening umiejętności społecznych online)warto przeprowadzać treningi umiejętności społecznych. Niektóre zadania mogą być przeprowadzane w szkole na zdalnych lekcjach, a niektóre już stacjonarnie. Jeśli obawiamy się, że dzieci niechętnie podejmą wyzwanie pracy w grupach, można odwołać się do ich doświadczeń online. Przykładowo, skoro dzieci rozmawiają z nieznanymi osobami przez Discroda albo Omegle, warto stosować te narzędzia podczas lekcji. Można sięgnąć także po technikę „okrągłego stołu” online (np. na Google Slide narysować koło i umieścić imiona uczniów wokół). W ten sposób każdy uczestnik lekcji dostanie szansę wypowiedzenia się.

Potrzeba bezpieczeństwa

Została szczególnie mocno nadszarpnięta w pandemii przez fakt izolacji.

Lęk zmniejsza się, gdy odzyskujemy poczucie kontroli. Natomiast gdy czujemy, że nie mamy na nic wpływu, lęk się nasila. Uczniów można wzmocnić, tworząc im możliwości odzyskania poczucia kontroli.

Jak może pomóc technologia?

Warto wprowadzić możliwość konsultacji online, bo lęk społeczny uczniów może być zbyt silny i uniemożliwiać osobiste relacje z pedagogami. Ponadto dobrym rozwiązaniem może być diagnoza społeczna przeprowadzona w formie ankiety za pomocą Google Forms lub Mentimeter. Narzędzia te pozwalają zadać uczniom konkretne pytanie i poprosić o udzielenie określonej liczby odpowiedzi. Przykładowo, można postawić pytanie: „Trzy słowa, które kojarzą mi się z powrotem do szkoły, to...” i w narzędziu stworzyć opcję podania trzech odpowiedzi (słów). Wszystkie słowa zapisane przez uczniów można następnie za pomocą narzędzia ułożyć w chmurę tagów pomocną w rozpoczęciu dyskusji.

Potrzeby akceptacji i samorealizacji

To przez wagę tej potrzeby kamerki uczniów pozostawały wyłączone podczas e-lekcji. Dzieci bały się, że ktoś zobaczy, jak mieszkają lub zrobi im zdjęcie – i że przez to wszystko będą musiały na nowo poszukiwać swojej pozycji w grupie.

Jak może pomóc technologia?

Przy użyciu ulubionego narzędzia warto zaprosić młodzież do rozmowy. Przykładowe pytania mogą brzmieć: „Przedstaw się i opowiedz, co lubisz teraz? Jeśli lubisz grać w Minecrafta, opowiedz, co takiego w nim lubisz?”. Można także zachęcić dzieci do stworzenia filmu na Tik Toku lub do założenia fikcyjnego profilu na Instagramie i poprosić, aby za pomocą filmu lub zdjęć pokazały, jak wyglądał ich rok w pandemii.

REAKCJA NA ZDARZENIA ZWIĄZANE BEZPOŚREDNIO Z PANDEMIĄ.

Kwestia pandemii na pewno będzie wielokrotnie wracać. Warto więc przygotować sobie odpowiedzi na trudne pytania, przede wszystkim dotyczące śmierci bliskich, a także na temat szerzonych w internecie: fake newsów o pandemii oraz sprzecznych poglądów na kwestię szczepień.

PRZYKŁADOWY POWRÓT KLASY DO SZKOŁY.

Zachęcamy uczniów, aby wszyscy ubrali coś niebieskiego (pokazujemy tym jedność klasy, ale też integrujemy uczniów wspólnym rytuałem). Poprzez narzędzie Mentimeter zadajemy pytania (pozwoli to wyrazić swoje poglądy także tym uczniom, którzy nie chcą wypowiadać się na forum), np.: „Co się zmieni w naszym życiu, co pozostaje takie samo?”, „Co się zmieniło w szkole?” (np.: Czy nasza sala ma nowy kolor ścian? Czy gabinet pedagoga jest teraz gdzie indziej? Czy mamy nowego woźnego?), „Jakie zmiany w nauczaniu chcielibyście wprowadzić?”. Przyzwolenie na swobodną dyskusję (nawet wypowiedzenie nierealnych pomysłów, takich jak: „Zadnych sprawdzianów!”) może pomóc uregulować trudne emocje uczennic i uczniów.